

ΜΑΘΗΜΑ 28

Στα ίχνη ενός δραπέτη δούλου

Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit. Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit, inde in Asiam abiit. Postea Plato quidam Sardinianus, cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset, hominem comprehendit et in custodiam Ephesi tradidit. Tu hominem investiga, quaeso, summaque diligentia vel Romam mitte vel Epheso rediens tecum deduc. Noli spectare quanti homo sit. Parvi enim preti est, qui tam nihili est. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus, ut nihil ei gratius possit esse quam resuperatio fugitivi.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Ο Λίκινος, ο δούλος του Αισώπου μας, γνωστός σε εσένα, δραπετεύσε από τη Ρώμη στην Αθήνα. Αυτός έμεινε στην Αθήνα κοντά στον Πάτρωνα τον Επικούρειο λίγους μήνες ως ελεύθερος, από εκεί έφυγε για την Ασία. Αργότερα, κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις, όταν έμαθε από επιστολή του Αισώπου ότι αυτός ήταν δραπέτης, συνέλαβε τον άνθρωπο και τον παρέδωσε στην φυλακή στην Έφεσο. Εσύ αναζήτησε τα ίχνη του ανθρώπου, παρακαλώ, και με πάρα πολύ μεγάλη φροντίδα είτε στείλε τον στη Ρώμη είτε φέρε τον μαζί σου όταν επιστρέφεις από την Έφεσο. Μη σε απασχολήσει πόσο αξίζει ο άνθρωπος. Γιατί μικρή (χρηματική) αξία έχει, όποιος είναι τέτοιος μασκαράς. Αλλά ο Αίσωπος εξαιτίας της ελεεινής πράξης και του θράσους του δούλου οργίστηκε τόσο πολύ, ώστε τίποτα να μη μπορεί να είναι πιο ευχάριστο σε αυτόν από την επανάκτηση του δραπέτη.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' κλίση

Roma -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

Athenae -arum: θηλυκό (δεν έχει ενικό)

Asia -ae: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

littera -ae: θηλυκό (στον ενικό = γράμμα του αλφαβήτου, στον πληθυντικό = επιστολή)

custodia -ae: θηλυκό

diligentia -ae: θηλυκό

audacia -ae: θηλυκό → ετερόσημο (audacia -ae = θράσος, audaciae -arum = τολμηρές πράξεις)

Β' κλίση

Aesopus -i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)

Licinus -i: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)

servus -i: αρσενικό

fugitivus -i: αρσενικό

Ephesus -i: θηλυκό (δεν έχει πληθυντικό)

pretium - ii(i): ουδέτερο

nihilum -i: ουδέτερο

Γ' κλίση

Patro -onis: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)

mensis -is: αρσενικό

Plato -onis: αρσενικό (δεν έχει πληθυντικό)

homo -inis: αρσενικό & θηλυκό

scelus -eris: ουδέτερο
dolor -oris: αρσενικό
recuperatio -onis: θηλυκό

ΕΠΙΘΕΤΑ

Β' κλίση

paucus, -a, -um (Συγκριτικός: paucior, paucior, paucius, Υπερθετικός: paucissimus, -a, -um)
Epicureus, -a, -um, δεν έχει παραθετικά
liber, -a, -um (Συγκριτικός: liberior, liberior, liberius, Υπερθετικός: liberrimus, -a, -um)
Sardianus, -a, -um, δεν έχει παραθετικά
superus, -a, -um (Συγκριτικός: superior, superior, superius, Υπερθετικός: supremus, -a, -um & summus, -a, -um)
parvus, -a, -um (Συγκριτικός: minor, -or, -us, Υπερθετικός: minimus, -a, -um)
gratus, -a, -um (Συγκριτικός: gratior, gratior, gratius, Υπερθετικός: gratissimus, -a, -um)

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

noster, nostra, nostrum (κτητική)
tu (προσωπική)
is, ea, id (οριστική - επαναληπτική)
quidam, quaedam, quoddam (αόριστη επιθετική)
quantus, -a, -um (ερωτηματική)
qui, quae, quod (αναφορική)
tantus, -a, -um (δεικτική)
nihil (αόριστη ουσιαστική)

ΡΗΜΑΤΑ

1η Συζυγία

investigo, investigavi, investigatum, investigāre
specto, spectavi, spectatum, spectāre

3η Συζυγία

nosco, novi, notum, noscere
fugio, fugi, fugitum, fugere
cognosco, cognovi, cognitum, cognoscere
comprehendo, comprehendi, comprehensum, comprehendere
trado, tradidi, traditum, tradere
quaeso, ----, ----, quaesere (ελλειπτικό)
mitto, misi, missum, mittere
deduco, deduxi, deductum, deducere (β' ενικό προστακτικής ενεστώτα: deduc)
adfacio (και afficio), adfeci, adfectum, adficere

ΑΝΩΜΑΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

abeo, abivi (abii), abitum, abire
redeo, redii, reditum, redire

sum, fui, -, esse
possum, potui, -, posse
nolo, nolui, -, nolle

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

inde
postea
quam
tam

ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ

apud + αιτιατική
pro + αφαιρετική
in + αιτιατική
ex + αφαιρετική
cum + αφαιρετική
propter + αιτιατική

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

cum (αιτιολογικός)
et (συμπλεκτικός)
-que (συμπλεκτικός)
vel (διαζευκτικός)
enim (αιτιολογικός)
sed (αντιθετικός)
ut (συμπερασματικός)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

1. Aesopi nostri Licinus servus tibi notus Roma Athenas fugit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

fugit: ρήμα

Licinus: υποκείμενο ρήματος

servus: παράθεση στο Licinus

Aesopi: γενική κτητική στο servus

nostri: επιθετικός προσδιορισμός στο Aesopi

notus: επιθετική μετοχή, παράθεση στο Licinus (Ανάλυση μετοχής: qui tibi notus est)

tibi: δοτική προσωπική του ποιητικού αιτίου, σε απλή δοτική λόγω εξάρτησης από μετοχή παθητικής διάθεσης (notus).

Roma: απρόθετη αφαιρετική απομάκρυνσης από τόπο στο fugit (ως όνομα πόλης)

Athenas: απρόθετη αιτιατική κίνησης σε τόπο στο fugit (ως όνομα πόλης)

2. Is Athenis apud Patronem Epicureum paucos menses pro libero fuit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

fuit: ρήμα

is: υποκείμενο ρήματος

pro libero: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει τον τρόπο ή την παραβολή, σε θέση

κατηγορουμένου στο is

apud Patronem: εμπρόθετος προσδιορισμός στάσης σε τόπο (πλησίον) στο fuit

Epicureum: παράθεση στο Patronem

Athenis: απρόθετη αφαιρετική στάσης σε τόπο στο fuit(ως όνομα πόλης)

menses: αιτιατική του χρόνου στο fuit

paucos: επιθετικός προσδιορισμός στο menses

3.inde in Asiam abiit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

abiit: ρήμα

(is): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

in Asiam: εμπρόθετος προσδιορισμός κίνησης σε τόπο στο abiit

inde: επιρρηματικός προσδιορισμός της κίνησης από τόπο στο abiit

4. Postea Plato quidam Sardinus [...] hominem comprehendit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

comprehendit: ρήμα

Plato: υποκείμενο ρήματος

quidam: επιθετικός προσδιορισμός στο Plato

Sardinus: παράθεση στο Plato

hominem: αντικείμενο ρήματος

postea: επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο comprehendit

5. et in custodiam Ephesi tradidit: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός, συνδέεται με την προηγούμενη κύρια συμπλεκτικά -παρατακτικά με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο et.

tradidit: ρήμα

(Plato): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

in custodiam: εμπρόθετος προσδιορισμός κίνησης σε τόπο (ή σκοπού) στο tradidit

Ephesi: απρόθετη γενική της στάσης σε τόπο στο tradidit(ως όνομα πόλης)

6. cum eum fugitivum esse ex Aesopi litteris cognovisset : δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση· λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της κυρίας πρότασης comprehendit. Εισάγεται με τον ιστορικό/ διηγηματικό σύνδεσμο cum (φανερώνει τη βαθύτερη σχέση δευτερεύουσας και κύριας· δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους· είναι φανερός εδώ ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου της υποτακτικής). Εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (cognovisset), γιατί εξαρτάται από το ρήμα της κύριας (comprehendit) που είναι ιστορικός χρόνος και εκφράζει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

cognovisset: ρήμα

(Plato): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

esse: αντικείμενο του ρήματος και ειδικό απαρέμφατο

eum: υποκείμενο του esse (ετεροπροσωπία)

fugitivum: κατηγορούμενο στο eum

ex litteris: εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στο cognovisset

Aesopi: γενική κτητική (ή του δημιουργού) στο litteris

7.Tu hominem investiga,: Κύρια πρόταση επιθυμίας, εκφέρεται με προστακτική ενεστώτα και εκφράζει προσταγή/προτροπή.

investiga: ρήμα

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

hominem: αντικείμενο ρήματος

8. quaesō: Κύρια πρόταση κρίσεως, παρενθετική, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

quaeso: ρήμα

(ego): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

9. summaque diligentia vel Romam mitte: Κύρια πρόταση επιθυμίας, εκφέρεται με προστακτική και δηλώνει προσταγή/προτροπή, συνδέεται συμπλεκτικά παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια επιθυμίας(P:investiga) με τον συμπλεκτικό σύνδεσμο –que (summaque).

mitte: ρήμα

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

diligentia: αφαιρετική οργανική του τρόπου στο mitte

summa: επιθετικός προσδιορισμός στο diligentia

Romam: απρόθετη αιτιατική κίνησης σε τόπο στο mitte(ως όνομα πόλης)

10. vel Epheso rediens tecum deduc: Κύρια πρόταση επιθυμίας, εκφέρεται με προστακτική και δηλώνει προσταγή/προτροπή, συνδέεται διαζευκτικά παρατακτικά με την προηγούμενη κύρια πρόταση επιθυμίας (mitte) με τον διαζευκτικό σύνδεσμο vel [vel mitte...vel deduc].

deduc: ρήμα

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

rediens: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο tu (Ανάλυση μετοχής: dum redis)

Epheso: απρόθετη αφαιρετική της απομάκρυνσης από τόπο στο rediens

tecum: εμπρόθετος προσδιορισμός της συνοδείας στο deduc

11. Noli spectare: Κύρια πρόταση επιθυμίας, εκφέρεται με προστακτική και δηλώνει την απαγόρευση.

Noli: ρήμα

(tu): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

spectare: αντικείμενο ρήματος και τελικό απαρεμφάτου

tu: υποκείμενο απαρεμφάτου (ταυτοπροσωπία)

(Noli spectare): έκφραση απαγόρευσης, ισοδύναμη έκφραση: ne spectaveris

12. quanti homo sit: δευτερεύουσα ουσιαστική πλάγια ερωτηματική πρόταση, μερικής αγνοίας, ως αντικείμενο στο spectare· εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quanti, εκφέρεται με υποτακτική, (sit), (όπως όλες οι πλάγιες ερωτηματικές, αφού θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης)· συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (spectare → noli) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

sit: ρήμα

homo: υποκείμενο ρήματος

quanti: γενική της αξίας (αφηρημένη υλική αξία) στο sit

13. Parvi enim preti est: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

est: ρήμα

(is): εννοούμενο υποκείμενο ρήματος

preti: γενική της(αφηρημένης υλικής) αξίας στο est

parvi: επιθετικός προσδιορισμός στο preti

14. qui tam nihili est: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο εννοούμενο is· εκφέρεται με οριστική γιατί εκφράζει το πραγματικό· εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία qui, (Η πρόταση μπορεί επίσης να θεωρηθεί από κάποιους φιλολόγους ως αναφορική υποθετική).

est: ρήμα

qui: υποκείμενο ρήματος

nihili: γενική της αξίας (αφηρημένη ηθική αξία) στο est

tam: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού που επιτείνει την έννοια του nihili

15. Sed, propter servi scelus et audaciam, tanto dolore Aesopus est adfectus: Κύρια πρόταση κρίσεως, εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό γεγονός.

est adfectus: ρήμα

Aesopus: υποκείμενο ρήματος

dolore: αφαιρετική οργανική του μέσου στο est adfectus

tanto: επιθετικός προσδιορισμός στο dolore

propter scelus et audaciam: εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου στο est adfectus

servi: γενική υποκειμενική στο scelus και στο audaciam

17. ut nihil ei gratius possit esse quam recuperatio fugitivi: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση· εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο ut ο οποίος συνοδεύεται από την αντωνυμία nihil που έχει αρνητική σημασία, άρα η πρότασή μας είναι αρνητική. Εκφέρεται με υποτακτική (το συμπέρασμα στη λατινική θεωρείται υποκειμενική κατάσταση), συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από το ρήμα adfectus est της κύριας, που είναι παρακείμενος με σημασία ενεστώτα και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία χρόνων, γιατί το συμπέρασμα είναι ιδωμένο τη στιγμή της εμφάνισής του στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του (συγχρονισμός της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση).

possit: ρήμα

nihil: υποκείμενο ρήματος

esse: αντικείμενο ρήματος και τελικό απαρέμφατο

nihil: υποκείμενο απαρέμφατου (ταυτοπροσωπία), α' όρος σύγκρισης

gratius: κατηγορούμενο στο nihil

ei: δοτική αντικειμενική στο gratius

quam recuperatio: β' όρος σύγκρισης, εκφέρεται με quam+ομοιόπτωτα με τον α' όρο σύγκρισης

fugitivi: γενική αντικειμενική στο recuperatio

ΜΑΘΗΜΑ 28

Ετυμολογικοί συσχετισμοί λατινικών λέξεων με λέξεις ελληνικές ή άλλων ευρωπαϊκών γλωσσών

Aesopi, Aesopus - Αίσωπος.

Licinus - Λιχίνος.

servus, servi - σεργίρω, σεργιτόρος, σεργίτσιο (< ιταλ) // σέρβις (< αγγλ), σεργίς (< γαλλ.).

notus (nosco) - νέος νότα (< λατ.) // (αγγλ) new.

Roma, Róimam - Ρώμη, Ρωμαίος, ρωμαϊκός, ρωμικός.

Athenas, Athenis - Αθηναι, Αθήνα, Αθηναίος.

fugit, fugitivum, fugitivi - φεύγω, φυγή// (αγγλ) fugitive (= φυγάς).

Patrinem - Πάτρωνας.

Epicureum - Επικούρειος, Επίκουρος.

paucos (raulus), **parvus** - παυρος (= μικρός, λίγος).

menses - μήν· μήνας// (αγγλ) month, (ισπαν.) mes.

libero - (γαλλ.) libre (= ελεύθερος) // (αγγλ) liberty (= ελευθερία), libero (= παίχτης με ελεύθερη θέση στο γήπεδο).

Asiam - Ασία.

abiit, rediens - ειμι // ιταμός.

Plato - Πλάτων.

Sardianus - Σαρδιανός. Σάρδεις.

esse. sit, est- ειμί.

litteris - (γαλλ.) lettre (= γράμμα), litterature (= λογοτεχνία).

cognovisset - γι-γνώσκω.

hominem, homo - ουμανισμός (< γαλλ.).

comprehendit - (αγγλ) comprehend (= κατανοώ, περιλαμβάνω).

custodiam - κουστωδία.

Ephesi, Epheso - Έφεσος.

tradidit - δί-δω-μι // (γαλλ.) tradition (= παράδοση).

investiga - (αγγλ) vestige (= ίχνος, κατάλοιπο) // (γαλλ.) investigation (= έρευνα, εξέταση).

diligenta - λέγω.

mitte - (αγγλ) mission (= αποστολή).

de-duc - (αγγλ.) ad-ductor (= προσαγωγός μυς)// (γαλλ) con-ducteur (= οδηγός).

noli [< ne- + volo] - βούλομαι// (αγγλ) volunteer (= εθελοντής).

spectare --> (αγγλ) pro-spect (= προοπτική, άποψη) // σπέκουλα (= κερδοσκοπία), σπεκουλαδόρος, σπεκουλάρω (< ιταλ).

preti - πιπράσκω !/ (γαλλ.) prix (= τιμή), (αγγλ) price.

scelus - (γαλλ.) scelerat (= κάθαρμα/ αχρείος).

Audaciam - (γαλλ.) audacieux (= τολμηρός), audace (= θράσος).

dolore - (αγγλ) dolor (= θλίψη, πόνος).

adfectus - (αγγλ.) facts (= γεγονότα), factory (= εργοστάσιο).

gratius - (αγγλ) gratefull (= ευγνώμων) // (γαλλ.) con-gratuler (= συγχαίρω).

possit [potis (= δυνατός) + sum] --> πο- σις, δεσ-ποτης («κύριος σπιτιού»). **recuperatio** - (ιταλ.) capire (= καταλαβαίνω) // (γαλλ.) recuperation (= επανάκτηση)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφερθούν οι παρακάτω ρηματικοί τύποι στον τύπο που σας ζητείται για τον καθένα, στη φωνή που βρίσκονται:

fugit: το γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού

fuit: το απαρέμφατο μέλλοντα (να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο)

abiit: το γ' πληθυντικό προστακτικής μέλλοντα

rediens: γενική ενικού μετοχής στον χρόνο που βρίσκεται

cognovisset: το β' ενικό οριστικής μέλλοντα

tradidit: το α' ενικό οριστικής συντελεσμένου μέλλοντα

investiga: ο ίδιος τύπος στον μέλλοντα

mitte: το β' πληθυντικό οριστικής παρακειμένου

deduc: το γ' ενικό υποτακτικής ενεστώτα

est adfectus: το γ' πληθυντικό οριστικής ενεστώτα

possit: ο ίδιος τύπος στον παρατατικό

2. Να μεταφερθούν οι παρακάτω τύποι στις πτώσεις που ζητούνται για το καθένα

nostri: η ίδια πτώση στον άλλο αριθμό

menses: γενική πληθυντικού

quidam: αιτιατική ενικού

parvi: ονομαστική πληθυντικού αρσενικού γένους

nihili: κλητική ενικού

scelus: ονομαστική πληθυντικού

tanto: ονομαστική ενικού στο γένος που βρίσκεται

nihil: αφαιρετική ενικού

gratius: δοτική πληθυντικού στο ίδιο γένος

recuperatio: γενική ενικού